

ומיחל – מחלל את המעשר שני על המעות שיש לו בביתו, שלא התירו חכמים לסמוך על ברירה אלא בתרומה גדולה ומעשר ראשון, שאין לו עכשיו שום אפשרות לתקנם, כיון שאין לו כלים להפרישם לתוכם, אבל מעשר שני, שאף קודם הפרשה יכול לתקנו על ידי שיחללו על המעות בדיבורו, יתקן ולא יסמוך על הברירה שאחר כך (רש"י כאן ובחולין יד, א), שאף למי שסובר 'יש ברירה', אין אנו סומכים על ברירה במקום שאפשר לתקן באופן אחר (מתנות פסים [על הנמוק"] ב"ק דיני ברירה ד). ויש שביאר, שלפי מי שסובר 'יש ברירה', סומכים על כך אפילו לכתחילה, וכאן ראוי לתקן מה שאפשר מחשש שמא יבקע הנוד (ריטב"א סוכה כג, ב). וכדי לחלל את המעשר שני על המעות, צריך קודם לקבוע לו מקום בצפון או בדרומו של הנוד (מאירי; וראה תוס').

ויש שפירש, ש'מיחל' פירושו 'מתחיל', כלומר, שמיד אחרי שקרא שם יכול להתחיל לשתות, וסומך על מה שיחזור לברר את התרומה והמעשר מאוחר יותר, ואינו צריך להמתין עד שיפריש בפועל, שאין חוששים שמא יבקע הנוד [שאין לפרש ש'מיחל' פירושו שמחלל את המעשר שני, כיון שלדעה זו הברייתא מדברת בערב שבת בין השמשות כמבואר לעיל (ד"ה עשרה א)], ואז אסור לקבוע מקום למעשר היכן יהיה בנוד, כיון שקביעות מקום היא כהפרשה עצמה שאסורה בערב שבת בין השמשות, וכל זמן שאינו קובע לו מקום אינו יכול לחללו] (תוס' כאן ורמב"ן חולין יד, א). ויש שגרס 'ומיחל', כלומר, שמוחל את היין במים ושותה (תוס', בשם רבינו משולם; תוס' עירובין לו, א ד"ה מיחל, בשם ר"ת), והחידוש בזה הוא, שאף שמזיגת היין במים קובעת אותו למעשרות [כמבואר בגמ' בשבת (יא, ב)], ושוב אסור לשתותו ללא הפרשה, סמכו חכמים על הברירה שעתידי להפריש (תוס' ישנים להלן ע"ב).

וְשֹׁתָה מִיָּד מתוך התערובת, וכשיחזור ויפריש, יתברר למפרע שכל השאר, ובכלל זה מה ששתה עכשיו, הוא מן החולין. ואף שבשעה ששותה מהיין, מעורבת התרומה בתוך הנוד, מכל מקום התירו לו לשתות מתוך התערובת, ולסמוך שבעת ההפרשה יתברר למפרע שמה ששתה היה מן החולין (ע"פ רש"י). ויש לבאר באופן אחר, שכבר בעת שמוציא את היין לשתיה הוא מברר שיין זה הוא מהחולין, ובעת ההפרשה הוא מברר את חלק התרומה (ע"פ רש"י גיטין כה, ב).

דְּבָרֵי רַבֵּי מְאִיר, וכל מה שסובר רבי מאיר 'יש ברירה' הוא דוקא בכגון זה, שכבר בשעת ההפרשה התנה ובייר את דבריו שהתרומה תחול על שני לוגין וכו', ולא נותר אלא לברר אלו הם הלוגין שהפריש, וכיון שתלה את בירור החלות במעשה שעשה בעצמו, 'יש ברירה', אבל במקום שלא עשה שום מעשה והדבר צריך להתברר מתחילתו מאלו, מודה רבי מאיר שאין ברירה [ולכן באחין שחלקו, אין אומרים שמתברר שנטל את החלק שהוריש לו אביו בשעת מיתתו] (תוס'). שדין ברירה נאמר שהאדם יכול לברר את דבריו באופן שהכל הוא מעשה שלו, בתחילה מחיל את החלות ושוב מברר את דבריו, אבל לברר דבר שהתורה עושה [כמו בחלוקת הירושה, שעצם חלות הירושה היא מדין תורה], מודה רבי מאיר שאין ברירה (ברכת אברהם מהדו"ק ב"ק ט, ב).

עֲשֶׂרָה מְעָשֶׂר רֵאשׁוֹן תִּשְׁעָה מְעָשֶׂר שְׁנִי – אדם שאין לו כלים להפריש לתוכם את התרומות והמעשרות, וצריך תקנה בשביל להתיר לו לשתות מהיין, התירו לו להפריש באופן שבתוך הנוד יחולו עכשיו תרומה ומעשר ראשון ומעשר שני, ואחר כך יבררם מתוך הנוד כל אחד בפני עצמו. ואינו צריך לחזור ולקרוא להם שם בשעת הבירור, שכבר חלו מיד בשעת ההפרשה, ועכשיו אינו אלא מברר על איזה לוגין ביין הם חלו (פני יהושע גיטין כה, ב, בדעת רש"י, וראה רש"י לעיל נה, ב).

ואף שנמצא שבשעת חלות שם התרומה אין 'שיירה ניכרין', כלומר, שלא ניכר מה היא התרומה ומה הם החולין שנשתירו ממה שהפריש [ובעירובין (לו, ב) פירש רבא, שמטעם זה לדעת רבי שמעון החולק על רבי מאיר, לא חל שם תרומה על שני הלוגין המעורבים בשאר הלוגין של חולין שבנוד, ודרש זאת ממה שנאמר לענין תרומה 'ראשית' – ששיירה ניכרין], לדעת רבי מאיר אין דין כזה, ולכן חלה התרומה (תורת זרעים דמאי ז, ד, ע"פ הריב"ז מכות יט, ב). ויש שפירש, שלפי רבי מאיר הסובר שיש ברירה, די בכך שבשעת הבירור של התרומה מהנוד יהיו 'שיירה ניכרין', אף שעדיין אינם ניכרים כעת בשעת ההפרשה (רמב"ן חולין יד, א).

ויש שפירש, שמדובר בערב שבת בין השמשות שאסור להפריש תרומות ומעשרות, ולכן עכשיו אינו מפריש אלא רק 'קורא שם' לתרומות ומעשרות, ואחר כך בשעת הבירור גומר ומקיים את מצות ההפרשה וקורא להם שם גמור של תרומה ומעשרות, שלפי מי שסובר 'יש ברירה', קריאת שם אף שאינה מחילה עדיין קדושה בפועל, יש בה כדי להתיר לאכול על סמך מה שתחול הקדושה בשעת הבירור (פני יהושע שם, בדעת התוס'). ולפי פירוש זה, אין אפשרות שתחול התרומה בקריאת שם כל זמן שהיא בתוך התערובת, והואל וצריך שהיה 'שיירה ניכרין', וכל זמן שהיא בתוך התערובת אין שיירה ניכרין (ע"פ ר"ש דמאי ז, ד).

עֲשֶׂרָה מְעָשֶׂר רֵאשׁוֹן, מנין עשרה הוא שלא בדקדוק, שמעשר ראשון צריך להפריש אחד מעשרה, וכאן שהיה לו מתחילה מאה לוגין והפריש מהם שני לוגין לתרומה גדולה, הרי נשארו בידו תשעים ושמונה לוגין, ושיעור אחד מעשרה מהם הוא מעט פחות מעשרה (תוס', וראה רש"י חולין יד, א). ויש שביאר, שאין הכוונה לעשרה לוגין, אלא לעשרה חלקים, כלומר, שלאחר הפרשת תרומה גדולה הוא מחלק את כל הנשאר למאה חלקים שווים, ומתוכם מפריש עשרה חלקים למעשר ראשון ותשעה חלקים למעשר שני (רש"י מעילה כב, א, וראה שיה צחק). ויש שכתב, שכיון שמן התורה אינו צריך להפריש לתרומה גדולה אלא מעט, וחיטה אחת פוטרת כרי גדול של חטים, וטיפה אחת פוטרת את כל הגת, אם כן אף שנתנו חכמים שיעור הפרשה לתרומה גדולה [והתורם ב'עין בינונית' – יתרום אחד מחמישים, דהיינו שני לוגין ממאה], מכל מקום לא תינקנו להרבות בתרומה גדולה כדי למעט את שיעור מעשר ראשון, וצריך להפריש למעשר ראשון אחד מעשרה מכל מה שהיה לפניו קודם הפרשת תרומה גדולה (תוס' גיטין כה, א ד"ה עשרה, בת"י השני). ויש שכתב, שמתחילה היו בנוד מאה ושנים לוגין, ואחרי שהפריש תרומה גדולה נשארו מאה, ומהם מפריש עשרה למעשר (תוס' סוכה כג, ב; ר"ש דמאי ז, ד).